

Moguće je:

Sikkim – jedina država sa 100-postotnom organskom poljoprivredom

Sikkim - organska poljoprivreda i lijepi krajolik

Goran Šimac • 18/10/2024 u 16:14 • [Uredi](#)

Danas ste vrlo vjerojatno pojeli neko voće i povrće, možda salatu, varivo, bananu, povrtnu juhu... No opet, vjerojatno ste pojeli povrće koje je u velikoj mjeri ne-organski proizvod uvežen iz neke druge države ili pak domaći, ali 'obogaćen' raznim, uglavnom za čovjekovo zdravlje škodljivim kemijskim sredstvima kojima se poljoprivrednici služe kako bi imali veće prinose i očuvali ih za prodaju. Isto su danas iskusili i drugi na Zemlji. Većina svjetskog stanovništva se hrani takvim povrćem i voćem, s eventualnim izuzetkom onih koji konzumiraju hranu s malobrojnih čistih polja, vrtova i farmi, ili je sami uzgajaju, pazeći da ne koriste nikakva nepoželjna sredstva i preparate.

I zato je sljedeća vijest gotovo nevjerojatna: **Sikkim, država u Indiji** u podnožju Himalaja, postala je **prva država na svijetu koja je uspjela postići da je njezina proizvodnja hrane sto posto – organska**. Što to znači? To znači nešto što se čini nemogućim svugdje u svijetu, pa i u Hrvatskoj, a to je da se tamo poljoprivrednici uzgajaju hranu bez ikakvih umjetnih gnojiva, pesticida i drugih kemijskih sredstava. Pa kako je to moguće?

Moguće je, ali dugim i upornim nastojanjem koje traje već dva desetljeća.

Indijska savezna država **Sikkim** graniči s Nepalom, Kinom (Tibet), Butanom, a na jugu s indijskom saveznom državom Zapadni Bengal i među manjim je državama u Indiji s relativno malim brojem stanovnika – svega **607.688**, prema popisu stanovništva iz 2011. godinu (važno je znati kako se procjenjuje kako u Indiji, državi s najvećim stanovnika, sada živi oko 1,4 milijardi ljudi).

Oscar za poljoprivredu

U državi koja je službeno postala 100 posto organska 2016. i osvojila ono što mnogi smatraju Oscarom za najbolju javnu politiku — **zlatnu nagradu UN-ove Organizacije za hranu i poljoprivredu Future Policy**

Award — 2018., to je sada realnost.

Takva promjena je nužna za čovječanstvo: procjenjuje se da je **52 posto poljoprivrednog zemljišta diljem svijeta umjereno do ozbiljno degradirano zbog monokulture**, upotrebe kemijskih pesticida i gnojiva te crpljenja podzemnih voda — a to će se ubrzati ako se te prakse ne promijene. A 2019. godine, izvješće Programa Ujedinjenih naroda za okoliš (UNEP) pokazalo je da je komercijalna proizvodnja hrane u posljednjih 50 godina uzrokovala veći gubitak bioraznolikosti na globalnoj razini nego bilo koja druga aktivnost, navodi portal **Reasons to be Cheerfull**.

Među ostalim, Sikkim je poznat po izvrsnoj **kurkumi, kardamomu, čajevima, te raznom povrću...**

Sikkim – organska poljoprivreda i lijepi krajolik

Kada je riječ o organskom uzgoju, **Australija je vodeća u svijetu s čak 53 milijuna hektara pod takvim uzgojem**, a Indija je s 4,7 milijuna hektara druga, dok su SAD s 2,06 milijuna hektara devete). Malo je zemalja i regija koje su uspjele prijeći na 100-postotnu organsku proizvodnju hrane, jer je to teško i u početku skupo. Na čžalost, ukoliko se na takvu proizvodnju ne prelazi mudro i postepeno, to može dovesti i do ozbiljnih neželjenih posljedica, kao što se to desilo u Šri Lanci.

-Godine 2021. Gotabaya Rajapaksa, predsjednik Šri Lanke, proglasio je preko noći zabranu upotrebe i uvoza kemijskih gnojiva i drugih inputa usjeva u zemlji. Istraživanje u to vrijeme pokazalo je da više od 90 posto od dva milijuna farmera u otočnoj državi koristi kemijska gnojiva, a 85 posto očekuje veliko smanjenje žetve ako iznenada prestanu. Doista, zabrana je, zajedno s višim troškovima proizvodnje, uništila proizvodnju hrane. Vlada nije bila u mogućnosti opskrbiti dovoljno organskih gnojiva ili uvesti dovoljno hranjivih tvari za tlo da zadovolji potrebe poljoprivrednika prije zabrane agrokemikalija. Posljedično, proizvodnja riže (značajna namirnica na šrilankanskim tanjurima) pala je za polovicu, a proizvodnja čaja, najvećeg usjeva u Šri Lanki, pala je za 18 posto. Godine 2022. nestašica hrane i pogoršanje devizne krize prisilili su vladu da prekine svoj eksperiment s organskim uzgojem. — piše **Reasons...**

Lokalno je najbolje za jelo

Svjetski program za hranu procjenjuje da je 2023. godine **17 posto stanovništva ostalo nesigurno u pogledu hrane**.

Za usporedbu, Sikkim je odabrao sporiji put: **još 2003. država je sebi dala desetljeće da prijeđe na 100 posto organsku hranu.**

No neke okolnosti su pomogle da se to doista desi: Sikkim je najrjeđe naseljena indijska država (86 ljudi po četvornom kilometru, prema popisu iz 2011. , u usporedbi s 828 u sjevernoj indijskoj državi Uttar Pradesh).

Njegove uglavnom samoodržive farme bile su, i dalje su, raširene po planinskom terenu, što opskrbu anorganskim gnojivima čini skupom, pa je logičnije i praktičnije koristiti stočno gnojivo.

Posljedično, korištenje **domaćeg organskog gnojiva i vermikomposta** (komposta stvorenog od otpada crva) bilo je uvelike uobičajeno. Zapravo, farmeri Sikkima već su 2003. godine koristili manje dušičnih i fosfatnih gnojiva: samo 9,9 kg po hektaru obrađene površine, u usporedbi s Punjabom (172 kg po hektaru) i Haryanom (150,4 kg po hektaru).

Sikkim – organska poljoprivreda i lijepi krajolik

Pomoglo je i to što je lokalno stanovništvo već shvatilo vrijednost organske hrane.

-“Kao djecu, učili su nas da je basti (lokalno) povrće koje mali farmeri uzgajaju bez ikakvih kemijskih inputa najbolje povrće za jelo. I odabrali smo ih umjesto onih uvezenih iz ravnice “, kaže Renzino Lepcha, izvršni direktor Mevedira, agencije za organsku poljoprivredu i certifikaciju u Sikkimu.

Organsko putovanje države započelo je 2004., s akcijskim planom u kojem je tadašnji glavni ministar **Pawan Chamling** napisao, parafrazirajući poznatu mudrost sjevernoameričkih indijanaca: „*Nismo naslijedili ovu zemlju od naših predaka, već smo je posudili od naših budućih generacija, to je naša dužnost zaštititi ga živeći u potpunom skladu s prirodom i okolišem.*”

Državna vlada razvila je **100 modelnih sela** u kojima je demonstrirana organska poljoprivreda, a budući da je većina posjeda bila mala, poticala je grupe poljoprivrednika-proizvođača da se kolektivno prijave za

organsku certifikaciju. To su isprva osiguravale agencije za certificiranje poput Mevedira, a kasnije, počevši od 2015., putem novoosnovane Agencije za certificiranje organskih proizvoda Sikkim State.

Godine 2010. osnovana je **Sikkim Organic Mission**, središnja agencija koja je provodila državnu organsku politiku.

Lijekovi od balege i urina

“Prošli smo mnoge module obuke i naučili o različitim aspektima organske poljoprivrede — izradi gnojiva i lijekova za usjeve od kravlje balege i urina, višestrukoum uzgoju usjeva, plodoredu, kompostiranju itd.,” prisjeća se **Bhutia**, poljoprivrednik u Pellingu. “Većinu njih bilo je lako i jeftino usvojiti.” Do 2016., kada su državna vlada i ugovorne agencije certificirale više od 75.000 hektara zemlje, proglašeno je da je država postala 100 posto organska.

No iako je tranzicija bila ležerna i dobro planirana, Sikkim se suočio — i nastavlja se suočavati — s izazovima

Godine 2022. 82 posto ispitanika u studiji o državi koju je proveo **Ashoka Trust for Research in Ecology and the Environment (ATREE)**, neprofitna organizacija usmjerena na očuvanje i održivi razvoj, izjavilo je da svoju glavnu hranu još uvijek nabavljaju s tržišta ili putem javnog distribucijskog sustava.

-A ono nije nužno organsko. Poljoprivrednici uzgajaju više usjeva za gotovinu nego usjeva za hranu. Vidjela sam mnoge farme napuštene iz razloga uključujući ekonomsku neodrživost, klimatsku nesigurnost, smanjenu veličinu posjeda i gubitak interesa za poljoprivredu među mladima. — kaže Sarala Khaling, ekologinja i interdisciplinarni istraživač na ATREE.

Ovaj sve manji interes za poljoprivredu pogoršan je padom poljoprivredne proizvodnje između 2017. i 2020. i nedostatkom poljoprivredne infrastrukture koja bi agrobiznise učinila financijski izvedivim (što bi poljoprivredu moglo učiniti privlačnijom mlađoj generaciji).

-U početku smo 2006. počeli slati đumbir i kurkumu u Nizozemsku i Njemačku zračnim putem. Ali u nedostatku bilo kakve infrastrukture hladnog lanca, naš je izvoz bio toliko mali da nije bio komercijalno održiv – kaže **Lepcha**.

U Sikkimu je također došlo do pada političkog interesa za organski uzgoj. Na izborima za Skupštinu 2019., politička stranka Sikkim Democratic Front, koju je vodio nekadašnji glavni ministar Pawan Chamling, izgubila je od Sikkim Krantikari Morcha na čelu s Premom Singhom Golayem. Chamling, poljoprivrednik koji je pet uzastopnih mandata služio kao glavni ministar Sikkima, predvodio je i nadgledao prijelaz na organsku proizvodnju. Ali nova vlada, primjećuje Lepcha, ima drugačije prioritete.

Uvjet: u vlasti mudri, dobronamjerni i kompetentni ljudi s vizijom, a ne nesposobni lopovi

-Prije pet godina **Krishi Bhawan (Ministarstvo poljoprivrede)** vrvjelo je od svakodnevnih sastanaka, obuka i seminara o organskoj poljoprivredi. Danas ih gotovo i nema. S druge strane, studije i terenska promatranja pokazuju da krhka planinska ekologija Sikkima danas napreduje. Na terenu zapravo možemo vidjeti da je prelazak na organsku proizvodnju poboljšao kvalitetu tla i biološku raznolikost u područjima na kojima radimo. Većina poljoprivrednika s kojima radimo iskusi pozitivne učinke prelaska na organsku proizvodnju, a svakako pomaže i to što su inputi domaćih usjeva puno jeftiniji od kupovnih kemijskih inačica – kaže **Lepcha**.

Tzv. **kišna poljoprivreda** pomogla je smanjiti potrebu za navodnjavanjem i očuvati vodu, rijetku robu na Himalaji. Neka izvješća sugeriraju da se od 2014. pčelinja populacija oporavlja, pri čemu su prinosi kardamoma ovisnog o oprašivačima porasli za više od 23 posto. Oznaka organskog uzgoja također potiče porast wellness turizma, a dolasci turista u državu porasli su za 25 posto od 2016. Khaling ovdje, međutim, zvuči kao upozorenje, rekavši da se boji “otvoriti brane za ekološki osjetljivu zonu masovnom turizmu.”

Hoće li Indijci biti pametniji od, recimo, Hrvata, gdje bi vladajući sve usmjeravaju prema turizmu jer je drugo gospodarstvo neznatno? Vjerojatno hoće...

Jedinstvene značajke Sikkima — niska gustoća naseljenosti, mali zemljoposjed, velika baza prirodnih resursa, povijesna prevalencija organskog uzgoja i što je najvažnije, politička volja — podmazale su njegovo organsko putovanje. Međutim, kao što ističe **GV Ramanajanegulu** iz Centra za održivu poljoprivredu sa sjedištem u Hyderabadu, ove osobine također čine njegovu organsku tranziciju teškom za repliciranje u nekim drugim državama i u nekim drugim uvjetima. .

-No, iako državna organska tranzicija možda prvotno nije bila 100 posto uspješna, to je dokaz da ako vlada ima volju, može intervenirati i transformirati poljoprivredu – kaže on.

No prije toga u Vladi bilo koje zemlje i bilo kojeg grada i sela trebaju sjediti **mudri, dobronamjerni i kompetentni ljudi s vizijom, a ne nesposobni lopovi**, kao u nama poznatom slučaju, koji imaju samo kratkoročni cilj vlastitog bogaćenja na općim dobrima.

Bračni organsko-poljoprivredni par u Sikkimu

****Tekst je realiziran uz pomoć sredstava iz Projekta poticanja novinarske izvrsnosti 2024. – Agencije za elektroničke medije.***

[Twitter](#)[Facebook](#)[WhatsApp](#)